

Sygn. akt I C 878/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 maja 2018 r.

Sąd Rejonowy Gdańsk – Północ w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Marek Jasiński

Protokolant: Michał Czerwiński

po rozpoznaniu w dniu 27 kwietnia 2018 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa H. S., M. S. (1), A. G., G. G., M. S. (2)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w G.

o zapłatę

w sprawie I C 878/16:

I. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. na rzecz H. S. i M. S. (1) kwotę 31 000 zł (trzydzieści jeden tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 2 kwietnia 2016 r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. koszty procesu stosunkowo rozdziela pomiędzy stronami, przy ustaleniu, że powodowie wygrali proces w 78% (siedemdziesięciu ośmiu procentach), pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu;

w sprawie I C 969/16:

I. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. na rzecz A. G. i G. G. kwotę 42 230 zł (czterdzieści dwa tysiące dwieście trzydzieści złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. koszty procesu stosunkowo rozdziela pomiędzy stronami, przy ustaleniu, że powodowie wygrali proces w 84% (osiemdziesięciu czterech procentach), pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu;

w sprawie I C 1414/16:

I. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. na rzecz M. S. (2) kwotę 11 200 zł (jedenaste tysiące dwieście złotych) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 4 kwietnia 2016 r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. koszty procesu stosunkowo rozdziela pomiędzy stronami, przy ustaleniu, że powód wygrał proces w 75% (siedemdziesięciu pięciu procentach), pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

UZASADNIENIE

W sprawie zarejestrowanej pod sygn. akt I C 878/16, powodowie H. S. i M. S. (1) domagali się zasądzenia od pozwanej (...) S. A. w G. na ich rzecz solidarnie kwoty 40.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 2 kwietnia 2016 r. do dnia zapłaty, a nadto zasądzenia kosztów postępowania.

W uzasadnieniu wskazali, iż są właścicielami działki przy ul. (...) w G., przez którą przechodzi należąca do pozwanej przesyłowa linia napowietrzna(...). Powodowie domagają się zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w sposób odpowiadający służebności przesyłu za okres od dnia 20 stycznia 2006 r. do dnia 21 marca 2016 r. Powodowie wzywali pozwaną do dobrowolnego spełnienia świadczenia, jednak bezskutecznie.

W sprawie zarejestrowanej pierwotnie pod sygn. akt I C 969/16, powodowie A. G. i G. G. domagali się zasądzenia od pozwanej (...) S. A. w G. na ich rzecz solidarnie kwoty 50.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, a nadto zasądzenia kosztów postępowania.

W uzasadnieniu wskazali, iż są właścicielami działek nr (...), położonych w G.-O., dla których tut. Sąd prowadzi księgę wieczystą (...), a także działki nr (...), położonej przy ul. (...) w G. (...). Na pierwszych trzech z wymienionych działek znajdują się urządzenia przesyłowe napowietrznej linii elektroenergetycznej (...), a na działce przy ul. (...) – urządzenia przesyłowe napowietrznej linii elektroenergetycznej (...) podziemnej linii kablowej (...) oraz stacji transformatorowej. Powodowie domagają się zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości za okres od dnia 17 stycznia 2003 r. do dnia 30 września 2012 r., w którym to okresie pozwany bezumownie korzystał także z drogi dojazdowej od ul. (...) do napowietrznej linii (...), oraz z drogi dojazdowej od ul. (...) do urządzeń znajdujących się na działce nr (...). Obie drogi w pasie o szerokości 3,6 m.

W sprawie zarejestrowanej pierwotnie pod sygn. akt I C 1414/16, powód M. S. (2) domagał się zasądzenia od pozwanej (...) S. A. w G. kwoty 15.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 kwietnia 2016 r. do dnia zapłaty, a nadto zasądzenia kosztów postępowania.

W uzasadnieniu wskazał, iż jest właścicielem działki nr (...), położonej przy ul. (...) w G. (...), przez którą przechodzi należąca do pozwanej przesyłowa linia napowietrzna linia elektroenergetyczna (...). Powód domaga się zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości za okres od dnia 10 stycznia 2007 r. do dnia 21 marca 2016 r.

Postanowieniem z dnia 7 lutego 2017 r. sprawę I C 1414/16 połączono do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą I C 969/16. Z kolei postanowieniem z dnia 28 lutego 2017 r. sprawę I C 969/16 (wraz z połączoną sprawą I C 1414/16) połączono do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą I C 878/16.

W odpowiedzi na pozwy we wszystkich połączonych sprawach, pozwana (...) S.A. w G., kwestionując powództwa tak co do zasady, jak i wysokości, wniosła o oddalenie powództw i zasądzenie kosztów postępowania.

W uzasadnieniach wskazała, iż w przypadku objętych pozwami nieruchomości doszło do zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Uzasadniała to faktem wieloletniego (we wszystkich przypadkach co najmniej od 23 listopada 1973 r.), nieprzerwanego i widocznego istnienia urządzeń energetycznych na nieruchomościach powodów, usytuowaniem urządzeń na podstawie obowiązujących wówczas przepisów – ustawy z dnia 28 czerwca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli – a nadto brakiem wykazania przez powodów złej wiary pozwanej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. jest następcą prawnym następujących podmiotów: Zjednoczenia (...), przedsiębiorstwa państwowego Zakłady (...), przedsiębiorstwa państwowego (...), przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...), Zakład (...) S. A. w G., (...) S.A. w G., Koncern energetyczny (...) S.A. w G.. Przekształcenie przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa (Zakład (...) S. A. w G.) nastąpiło zarządzeniem(...)/O./93 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 r.

/ **bezsporne** , nadto: informacja z KRS – k. 37-44, okólnik nr 1 – k. 54, zarządzenie nr 233 – k. 55-56, postanowienie z 18. 03. 1985 r. – k. 57-58, zarządzenie (...)/ (...)/89 – k. 59-60, zarządzenie (...)/O./93 z załącznikiem – k. 61-62, akt notarialny A 2415/93 – k. 63-69, akt notarialny A 18642/96 – k. 70-71, odpis pełny z KRS – k. 72-88/

H. S. i M. S. (1) są od 20 stycznia 2006 r. współwłaścicielami działki oznaczonej numerem (...), położonej przy ul. (...) w G., dla której Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku prowadzi księgę wieczystą nr (...).

/ **bezsporne** , nadto: treść księgi wieczystej – k. 7-12, wypis z rejestru gruntów – k. 13, umowa sprzedaży – k. 14-16/

A. i G. G. są od dnia 1 stycznia 2003 r. współwłaścicielami działek nr (...), położonych w G.-O., dla których Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku prowadzi księgę wieczystą (...). G. G. jest od dnia 22 lutego 2001 r. właścicielem działki nr (...), położonej przy ul. (...) w G., dla której Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku prowadzi księgę wieczystą nr (...) (przed 22 lutego 2001 r. G. G. był jej współwłaścicielem).

/ **bezsporne** , nadto dokumenty z akt sprawy I C 969/16: treść ksiąg wieczystych – k. 7-16, wypisy z rejestru gruntów – k. 17-18, postanowienie o stwierdzeniu zasiedzenia – k. 19, decyzje administracyjne z załącznikami – k. 20-23, umowa darowizny – k. 24-25, umowa zniesienia współwłasności – k. 26-27/

M. S. (2) jest od 10 stycznia 2007 r. właścicielem działki nr (...), położonej przy ul. (...) w G., dla której Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku prowadzi księgę wieczystą nr (...).

/ **bezsporne** , nadto dokumenty z akt sprawy I C 1414/16: umowa sprzedaży – k. 12-15, wypis z rejestru gruntów – k. 17, treść księgi wieczystej – k. 18-22/

Przez nieruchomości należące do H. i M. S. (1), M. S. (2), a także przez należące do A. i G. G. działki nr (...) przechodzi należąca do (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. infrastruktura naziemna w postaci napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia (...), natomiast na działce G. G. przy ul. (...) – urządzenia przesyłowe napowietrznej linii elektroenergetycznej niskiego napięcia (...), podziemnej linii kablowej(...) oraz stacji transformatorowej .

/ **bezsporne** /

Linia napowietrzna średniego napięcia (15kV) została wybudowana po 1990 r.

/ **dowód** : zeznania świadka/przesłuchanie powoda G. G. – k. 287 (protokół elektroniczny), opinia biegłego J. Z. z załącznikami, wydana do sprawy XIII Ns 3022/14 – k. 105-130, przesłuchanie powodów A. G. i G. G. – k. 155 akt I C 969/15 (protokół elektroniczny).

Transformator znajdujący się na działce G. G. przy ul. (...) został tam posadowiony ok. 2007 r., w miejscu wcześniejszego transformatora, który uległ uszkodzeniu.

/ **dowód** : przesłuchanie powodów A. G. i G. G. – k. 155 akt I C 969/15 (protokół elektroniczny)/

Pismem z 21 marca 2016 r. pełnomocnik H. i M. S. (1) wezwał (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w G. do zapłaty kwoty 100 000 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości za ostatnie 10 lat, tj. do dnia 21 marca 2016 r., w terminie 7 dni od daty otrzymania pisma. Pismo wpłynęło do spółki 25 marca 2016 r. W odpowiedzi, pismem z dnia 16 maja 2016 r., spółka poinformowała, iż żądanie zostanie rozpatrzone po prawomocnym zakończeniu

postępowania sądowego, jakie toczy się przed tut. Sądem w sprawie o sygn. akt XIII Ns 3022/14 – z wniosku H. i M. S. (1) o ustanowienie służebności przesyłu.

/ **bezsporne** , nadto: korespondencja między stronami – k. 18-19, wniosek o ustanowienie służebności przesyłu – k. 20-21/

Pismem z 8 listopada 2012 r. pełnomocnik A. i G. G. wezwał (...) Spółkę Akcyjną w G. do zapłaty kwoty 141 313 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości w okresie od 1 października 2002 r. do 30 września 2012 r., w terminie 7 dni od daty otrzymania pisma. Pismo nadano 14 listopada 2012 r. Spółka nie ustosunkowała się do przedmiotowego pisma. A. i G. G. wnieśli do tut. Sądu wnioski o ustanowienie służebności przesyłu. Postępowanie toczy się pod sygn. akt XIII Ns 243/13. Wnieśli także o zawiązanie pozwanej do próby ugodowej, postępowanie toczyło się pod sygn. akt I Co 819/15, jednak do zawarcia ugody nie doszło.

/ **bezsporne** , nadto dokumenty z akt sprawy I C 969/16: pismo powodów z dowodem nadania – k. 28, wniosek o ustanowienie służebności przesyłu – k. 29-30, wniosek o zawiązanie do próby ugodowej z dowodem nadania – k. 31-32, protokół w sprawie I Co 819/15 – k. 33/

Pismem z 21 marca 2016 r. pełnomocnik powoda M. S. (2) wezwał (...) Spółkę Akcyjną w G. do zapłaty kwoty 40 000 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości za ostatnie 10 lat, tj. do dnia 21 marca 2016 r., w terminie 7 dni od daty otrzymania pisma. Pismo wpłynęło do spółki 25 marca 2016 r. W odpowiedzi, pismem z dnia 16 maja 2016 r., spółka poinformowała, iż żądanie zostanie rozpatrzone po prawomocnym zakończeniu postępowania sądowego, jakie toczy się przed tut. Sądem w sprawie o sygn. akt XIII Ns 3032/14, z wniosku M. S. (2) o ustanowienie służebności przesyłu.

/ **bezsporne** , nadto dokumenty z akt sprawy I C 1414/16: korespondencja między stronami – k. 8-9, wniosek o ustanowienie służebności – k. 10-11/

Wysokość należnego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie związane z posadowieniem i korzystaniem z istniejących urządzeń przesyłowych linii elektroenergetycznej (...) na części nieruchomości H. i M. S. (1) za okres od 20 stycznia 2006 r. do dnia 21 marca 2016 r., zrewaloryzowanego na koniec tego okresu, wynosi 31 000 zł przy założeniu powierzchni pasa technologicznego wynoszącej 295,2 m².

/ **dowód** : opinia biegłej sądowej J. D. z załącznikami – k. 321-341 ustna opinia uzupełniająca – k. 437 (protokół elektroniczny), pisemna opinia uzupełniająca – k. 458-462/

Wysokość należnego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z części nieruchomości należących do A. i G. G. za okres od dnia 17 stycznia 2003 r. do dnia 30 września 2012 r., zrewaloryzowanego na koniec tego okresu, wynosi łącznie 42 230 zł. Na przedmiotową kwotę składają się należności za korzystanie związane z posadowieniem i korzystaniem z istniejących urządzeń przesyłowych linii elektroenergetycznej (...) na nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) – 12 200 zł (przy założeniu powierzchni pasa technologicznego wynoszącej 170 m⁽²⁾); za korzystanie z drogi dojazdowej od ul. (...) do linii (...) – 1.200 zł (przy założeniu powierzchni pasa drogi dojazdowej wynoszącej 201 m⁽²⁾); a nadto za korzystanie związane z posadowieniem i korzystaniem z istniejących urządzeń przesyłowych na nieruchomości stanowiącej działkę nr (...), przy ul. (...) w G., w tym: napowietrznej linii elektroenergetycznej (...) – 15 800 zł (przy założeniu powierzchni pasa technologicznego wynoszącej 240 m⁽²⁾); podziemnej linii kablowej (...) i stacji transformatorowej – 7 400 zł (przy założeniu powierzchni pasa technologicznego wynoszącej 112 m⁽²⁾); korzystanie z drogi dojazdowej od ul. (...) do urządzeń znajdujących się na działce nr (...) – 430 zł (przy założeniu powierzchni pasa drogi dojazdowej wynoszącej 79 m⁽²⁾).

/ **dowód** : opinia biegłej sądowej J. D. z załącznikami – k. 342-372, korekta opinii – k. 432-435, ustna opinia uzupełniająca – k. 437 (protokół elektroniczny), pisemna opinia uzupełniająca – k. 443-452/

Wysokość należnego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie związane z posiadaniem i korzystaniem z istniejących urządzeń przesyłowych linii elektroenergetycznej(...) na części nieruchomości M. S. (2) za okres od 10 stycznia 2007 r. do dnia 21 marca 2016 r., zrewaloryzowanego na koniec tego okresu, wynosi 11 200 zł przy założeniu powierzchni pasa technologicznego wynoszącej 123 m².

/ **dowód** : opinia biegłej sądowej J. D. z załącznikami – k. 342-390 ustna opinia uzupełniająca – k. 437 (protokół elektroniczny), pisemna opinia uzupełniająca – k. 453-457/

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny w sprawie jest częściowo niesporny. Poza sporem pozostaje, iż przez przywołane w pozwach nieruchomości przebiega należąca do pozwanej (wcześniej jej poprzedników prawnych) infrastruktura elektroenergetyczna w postaci linii energetycznych (naziemnych i podziemnej), słupów i stacji transformatorowej. Pozwana wprost nie zakwestionowała też faktu, że powodowie byli – w okresach objętych pozwami – właścicielami przedmiotowych nieruchomości, natomiast okoliczności te wynikają z przedłożonych do akt sprawy dokumentów w postaci treści ksiąg wieczystych, wypisów z rejestru gruntów oraz umów i innych dokumentów, z których wynikają daty nabycia przez powodów praw własności. Strony nie kwestionowały także treści wzajemnej korespondencji prowadzonej w związku z roszczeniami powodów.

Zeznania świadka A. K. Sąd uznał za niewiarygodne, ponieważ składając zeznania świadek bazował głównie na złożonych do sprawy kopiach dokumentów i nie miał wiedzy w zakresie wykraczającym poza ich treść, część twierdzeń opierał zaś na domysłach. Ponadto jego zeznania w zakresie daty wybudowania linii energetycznej przebiegającej przez nieruchomości powodów, sprzeczne są z pozostałym materiałem dowodowym zebrany w sprawie, w szczególności z treścią opinii biegłego J. Z., wydanej do sprawy XIII Ns 3022/14, a także z dowodami w postaci przesłuchania powodów.

W tym miejscu podkreślenia wymaga, że wprawdzie opinie biegłych Z. i C. nie mają charakteru opinii biegłych w niniejszej sprawie w rozumieniu art. 278 § 1 k.p.c., to jednak Sąd uznał je za wiarygodne dowody w sprawie i podstawę do dokonania ustaleń faktycznych, bowiem strona pozwana nie zareagowała w żaden sposób na wnioski dowodowe powodów dotyczące tych opinii, nie zaprzeczyła również okolicznościom z nich wynikającym. Sąd uznał zatem te twierdzenia za przyznane (art. 229 i 230 k.p.c.).

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części.

W pierwszej kolejności przytoczyć należy treść art. 352 § 1 i 2 k.c., zgodnie z którym kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności. Do posiadania służebności stosuje się odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy.

Stan faktyczny w sprawie niniejszej daje podstawę do przyjęcia, iż pozwana korzysta z nieruchomości powodów w taki sposób, w jaki czyniłby to podmiot uprawniony z tytułu służebności przesyłu. Pozwana jest bowiem przedsiębiorcą zajmującym się dostarczaniem energii elektrycznej za pomocą linii energetycznych i innych urządzeń służących do przesyłu energii.

Nie budzi wątpliwości Sądu, iż w sytuacji przewidzianej w art. 352 k.c. stosuje się również przepisy o posiadaniu rzeczy, tj. m.in. art. 224-227 k.c. Stanowisko to jest ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz poglądach doktryny prawniczej.

Zgodnie z art. 224 § 1 i 2 k.c., samoistny posiadacz w dobrej wierze nie jest obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i nie jest odpowiedzialny ani za jej zużycie, ani za jej pogorszenie lub utratę. Nabywa własność pożytków naturalnych, które zostały od rzeczy odłączone w czasie jego posiadania, oraz zachowuje pobrane pożytki cywilne, jeżeli stały się w tym czasie wymagalne. Jednakże od chwili, w której samoistny posiadacz w dobrej wierze dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy, jest on obowiązany do wynagrodzenia

za korzystanie z rzeczy i jest odpowiedzialny za jej zużycie, pogorszenie lub utratę, chyba że pogorszenie lub utrata nastąpiła bez jego winy. Obowiązany jest zwrócić pobrane od powyższej chwili pożytki, których nie zużył, jak również uiszczyć wartość tych, które zużył.

Stosownie zaś do art. 225 k.c., obowiązki samoistnego posiadacza w złej wierze względem właściciela są takie same jak obowiązki samoistnego posiadacza w dobrej wierze od chwili, w której ten dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy. Jednakże samoistny posiadacz w złej wierze obowiązany jest nadto zwrócić wartość pożytków, których z powodu złej gospodarki nie uzyskał, oraz jest odpowiedzialny za pogorszenie i utratę rzeczy, chyba że rzecz uległaby pogorszeniu lub utracie także wtedy, gdyby znajdowała się w posiadaniu uprawnionego.

Z analizy powyższych przepisów wynika, iż skuteczność roszczenia o zapłatę za bezumowne korzystanie uzależniona jest od spełnienia kilku przesłanek – prawa własności występującego z żądaniem, korzystania z działek przez podmiot, przeciwko któremu jest skierowane żądanie oraz złej wiary korzystającego.

O ile w okolicznościach sprawy niniejszej dwie pierwsze przesłanki wątpliwości nie budzą, o tyle rozważenia wymagała kwestia dobrej lub złej wiary pozwanej w okresach objętych żądaniem pozwów. Pozwana wskazywała bowiem na swą dobrą wiarę uzasadniając to domniemaniem wynikającym z art. 7 k.c. a nadto faktem wieloletniego, nieprzerwanego i widocznego istnienia urządzeń na nieruchomościach powodów, usytuowaniem urządzeń na podstawie obowiązujących wówczas przepisów oraz brakiem wykazania przez powodów złej wiary pozwanej.

Wskazany wyżej przepis art. 7 k.c. wprowadza domniemanie istnienia dobrej wiary, natomiast art. 341 k.c. – dodatkowo domniemanie zgodności posiadania ze stanem prawnym. Domniemanie to dotyczy również posiadania przez poprzedniego posiadacza. Przepisy te oznaczają w praktyce, iż to strona powodowa winna wykazać złą wiarę po stronie pozwanej przejawiającą się w świadomości korzystania z nieruchomości niezgodnie z prawem. Z drugiej wszakże strony należy mieć na względzie, że zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie i judykaturze poglądem, w dobrej wierze znajdować się może posiadacz, który ma uzasadnione okolicznościami przekonanie, że służy mu prawo, które faktycznie wykonuje. Dobrą wiarę wyłącza zarówno pozytywna wiadomość o braku uprawnień jak i brak wiadomości spowodowany niedbalstwem.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt sprawy niniejszej wskazać należy, iż pozwana upatrywała swojego uprawnienia do korzystania z nieruchomości powódki w przepisach ustawy z 28 czerwca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli (Dz. U. Nr 28 poz. 256), wskazując, że w oparciu o te właśnie przepisy urządzenia zostały posadowione na gruntach stanowiących obecnie własność powodów. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy stanowiska pozwanej jednak nie potwierdza.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 wskazanej ustawy, we wsiach i osiedlach, do których dochodzi lub według państwowego planu inwestycyjnego ma dochodzić linia elektryczna – przewodniczący prezydium powiatowej rady narodowej na podstawie planu, opracowanego przez właściwe przedsiębiorstwo elektryfikacji rolnictwa w porozumieniu z właściwym terytorialnie zarządem energetycznym i zatwierdzonego przez prezydium wojewódzkiej rady narodowej, zarządzi i ogłosi w sposób, przyjęty dla ogłoszeń urzędowych, powszechną elektryfikację. (...) elektryfikacja obejmuje doprowadzenie przewodów elektrycznych napięcia użytkowego do budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz założenie w tych budynkach wewnętrznego urządzenia odbiorczego. Przepis art. 4 ust. 1 tej ustawy wskazywał natomiast, że we wsiach lub osiedlach, objętych zarządzeniem o powszechnej elektryfikacji, osobom posiadającym odpowiednie upoważnienie właściwego przedsiębiorstwa elektryfikacji rolnictwa służy prawo wstępu na posesje i do budynków, dokonywania tam oględzin i pomiarów oraz wykonywania robót i zakładania urządzeń, jakich wymagać będzie powszechna elektryfikacja, stosownie do zarządzenia, określonego w art. 1 ust. 1.

Strona pozwana nie wykazała jakimkolwiek dokumentem (decyzją zarządzeniem, etc.), że przedmiotowe nieruchomości objęte zostały zarządzeniem o powszechnej elektryfikacji wsi, że posadowienie infrastruktury na nieruchomości odbyło się zgodnie z cytowanymi przepisami. Złożone przez pozwaną dokumenty dotyczą wyłącznie kwestii technicznych, nie ma w nich nawet jakiegokolwiek wzmianki o tym, iż posadowienie urządzeń nastąpiło na

podstawie decyzji, zarządzenia itp. Z dokumentów tych nie wynika również jednoznacznie, że dotyczą urządzeń posadowionych na spornych nieruchomościach.

Podkreślić też należy, iż to wyłącznie pozwana mogła złożyć dokumenty, z których wynikałoby uprawnienie do posadowienia urządzeń przesyłowych; to pozwana bowiem byłaby adresatem i beneficjentem takich dokumentów. Strona powodowa nie miała faktycznej możliwości udowodnienia braku stosownych decyzji (zarządzeń) zezwalających na zajęcie jej nieruchomości; trudno wymagać od powodów udowodnienia okoliczności negatywnej.

Co więcej, przedmiotem sporu między stronami była również data powstania spornych urządzeń na nieruchomościach powodów. O ile w toku postępowania nie udało się jednoznacznie ustalić, kiedy powstały urządzenia zlokalizowane na działce G. G. przy ul. (...) (ustalono wprawdzie, że znajdujący się tam transformator został posadowiony ok. 2007 r., z tym, że w miejscu zajmowanym przez wcześniejszy transformator, który uległ awarii), to jednak brak było przesłanek do uznania, że rzeczywiście – jak twierdziła pozwana – zainstalowano je przed 1973 r. W świetle zgromadzonego materiału dowodowego Sąd nie miał natomiast żadnych wątpliwości, że linia napowietrzna przebiegająca przez pozostałe objęte pozwami nieruchomości wybudowana została po 1990 roku. Podkreślenia wymaga, że strona pozwana, pomimo dwukrotnego zobowiązania jej przez Sąd do zajęcia stanowiska w przedmiocie twierdzeń powodów w tym zakresie, nie ustosunkowała się do nich.

Nie bez znaczenia jest również fakt, iż żądania powodów dotyczą lat 2003 – 2016, a więc okresu, w którym ugruntowane już było obowiązywanie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. statuującej zasadę pełnej ochrony prawa własności. Zasada pełnego poszanowania prawa własności prywatnej obowiązywała już wcześniej, w pełni zaakceptowana została wraz z transformacją ustrojową w 1989 r. Pozwana jako profesjonalista w obrocie gospodarczym zdawała sobie sprawę, iż zakładając linię energetyczną oraz stawiając słupy na cudzej nieruchomości narusza prawo własności. Z całą pewnością można wymagać od pozwanej znajomości podstawowych reguł i zasad prawnych w tym zasady ochrony prawa własności prywatnej.

Zdaniem Sądu powyższe okoliczności jednoznacznie przesądzają o braku dobrej wiary po stronie pozwanej. Tym samym spełniona została kolejna przesłanka uzasadniająca żądania powodów.

Istotną dla rozstrzygnięcia kwestią jest podniesiony przez pozwaną zarzut zasiedzenia służebności. Należało zatem ustalić moment rozpoczęcia posiadania mający znaczenie dla rozstrzygnięcia kwestii zasiedzenia.

Przystępując do rozważań w tej materii, w pierwszej kolejności wskazać należy, że jakkolwiek pozwaną można uznać za następcę prawnego przedsiębiorstw energetycznych, działających na tym terenie, w tym przedsiębiorstw państwowych, należy mieć na względzie, że w oparciu o treść art. 128 § 2 k.c. (sprzed nowelizacji – ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy – kodeks cywilny (Dz.U. nr 89, nr 3, poz.11) wykonywały one w imieniu własnym, ale na rachunek Skarbu Państwa zarząd nad mieniem ogólnonarodowym. W konsekwencji, poprzedników prawnych pozwanego będących przedsiębiorstwami państwowymi nie można traktować jako posiadaczy samoistnych, czy nawet zależnych. Przedsiębiorstwa państwowe władały bowiem mieniem faktycznie za kogoś innego (art.338 k.c., zatem miały wyłącznie status dzierżyciela, co wykluczało możliwość zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu). W takiej sytuacji, skutki prawne związane z posiadaniem samoistnym w tamtym okresie przez przedsiębiorstwo państwowe nieruchomości mogły powstać tylko na rzecz Skarbu Państwa (vide: uchwała SN z 22 października 2009 r., III CZP 70/09, SN z 22 października 2009 r., III CSK 38/09), a nie na rzecz tego przedsiębiorstwa. Państwowa osoba prawna nie mogła być posiadaczem w okresie obowiązywania art.128 k.c. (do dnia 1 lutego 1989r.) i nie mogła uzyskać przez zasiedzenie służebności dla siebie (por. wyrok SN z 11 lutego 2011 r., I CSK 88/10; postanowienie SN z 17 grudnia 2010 r. III CZP 108/10).

W kontekście powyższego należało rozważyć kwestię, czy osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r. nie mogła nabyć w drodze zasiedzenia praw rzeczowych, może do okresu samoistnego posiadania po dacie 1 lutego 1989 r. doliczyć okres posiadania przed tą datą wykonywanego jako dzierżyciel w ramach sprawowanego zarządu mieniem państwowym.

Zgodnie z art. 176 k.c., zaliczenie posiadania poprzednika było możliwe podczas biegu zasiedzenia, w sytuacji gdy doszło do przeniesienia posiadania. Wobec powyższego, rzeczą pozwanego było wykazanie, że po 1 lutego 1989 r. nastąpiło przeniesienie posiadania służebności przez Skarb Państwa na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego. Ciężarowi temu pozwana nie sprostała, natomiast – zdaniem Sądu – z samego faktu sukcesji po przedsiębiorstwie państwowym okoliczności tej wywieść nie sposób. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zmiana art. 128 k.c. nie spowodowała przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym – z mocy przepisów kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych – uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie w dniu wejścia w życie wymienionej ustawy. Także w odniesieniu do innych niż własność składników majątkowych uznał, że nowelizacja art. 128 k.c. nie spowodowała przekształcenia ex lege stosunków państwowych osób prawnych.

Należy również mieć na względzie, że dopiero w roku 1993 dotychczasowe przedsiębiorstwo państwowe zostało przekształcone w osobę prawną – jednoosobową spółkę Skarbu Państwa. Od tego zatem roku należało liczyć bieg okresu zasiedzenia. Zważywszy zaś, że w tym czasie (jak i obecnie) przepis art. 172 k.c. stanowił, że posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie); po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze – w okolicznościach sprawy niniejszej zastosowanie znajduje 30-letni okres zasiedzenia.

Z przytoczonych względów uznać należy, że skoro pozwana nie korzystała ze służebności przez okres uprawniający ją do zasiedzenia, a nadto nie wykazała przeniesienia na nią posiadania przez poprzednika prawnego, do nabycia służebności w drodze zasiedzenia nie doszło. Zważywszy zatem na złą wiarę pozwanej spółki, trzydziestoletni okres zasiedzenia upłynąłby ewentualnie w roku 2023.

Niezależnie od powyższego, nawet gdyby przyjąć stanowisko odmienne od wskazanego w przywołanej uchwale Sądu Najwyższego i uznać, że bieg okresu zasiedzenia mógł rozpocząć bieg jeszcze przez przekształceniem poprzedników prawnych pozwanej w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, to jednak – jak już wskazywano – brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, jako początkowego dnia owego biegu, daty wskazywanej przez pozwaną (23 listopada 1973 r.). Pozwana – wbrew ciężącemu na niej w myśl art. 6 k.c. i 232 k.p.c. obowiązkowi – nie wykazała, by już w tej dacie istniały na nieruchomościach powodów sporne urządzenia elektroenergetyczne, a co więcej – przeprowadzone postępowanie dowodowe wykluczyło, by przed 1990 rokiem istniała linia średniego napięcia (...) przebiegająca przez nieruchomości objęte pozwami M. S. (2), H. i M. S. (1) oraz objęte pozwem A. i G. G. działki nr (...).

Ustaliwszy zatem, że zachodzą przesłanki do żądania przez powodów wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości przez pozwaną, należało ocenić żądania pozwów odnośnie wysokości, mając na względzie, że pozwana zakwestionowała powództwa również w tym zakresie.

Celem ustalenia wysokości należnego wynagrodzenia Sąd dopuścił dowód z opinii biegłej J. D.. W ocenie Sądu opinia biegłej wraz z opiniami uzupełniającymi (w tym ustną) sporządzona została przez osobę mającą gruntowną wiedzę i doświadczenie z zakresu wyceny nieruchomości.

Strony postępowania wniosły zastrzeżenia do opinii, na skutek których biegła złożyła opinie uzupełniające, ostatecznie w sposób szczegółowy i wyczerpujący odnosząc się do zastrzeżeń, uzupełniając opinie o wariant wyliczeń wysokości odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości w sposób odpowiadający służebności przesyłu, w oparciu o rozmiar pasów technicznych wynikający z opinii biegłych Z. i C. sporządzonych w sprawie XIII Ns 3022/14, bez uwzględniania korekt z tytułu faktycznego korzystania z nieruchomości przez powodów mimo istnienia pasów technicznych, czy stref ochronnych. Opinie biegłej J. D., po ich uzupełnieniu i dokonaniu korekty przez biegłą nie były kwestionowane przez żadną ze stron.

Odnosząc się do ustaleń biegłej w pierwszej kolejności wskazać należy, iż wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie winna odpowiadać stawkom rynkowym za korzystanie z danego rodzaju rzeczy w określonych warunkach i

czas posiadania rzeczy przez adresata roszczenia (zob. np. wyrok SN z 7 kwietnia 2000 r., IV CKN 5/00, LEX nr 52680). Orzecznictwo Sądu Najwyższego jednoznacznie wskazuje, iż miarodajne w tym zakresie są stawki czynszu najmu lub dzierżawy nieruchomości. Zdaniem Sądu, biegły co do zasady prawidłowo ustaliła wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie odnosząc się właśnie do tych wartości, przyjęła właściwą metodę ustalenia czynszu możliwego do uzyskania i jednocześnie uwzględniła wszystkie czynniki mogące mieć wpływ na wysokość wynagrodzenia.

W ocenie Sądu zasadna była również waloryzacja wynagrodzenia należnego powodom. Faktem powszechnie znanym był spadek siły nabywczej pieniądza, który nastąpił w latach 2003-2016, dlatego też należało przyjąć, że zachodziła podstawowa przesłanka do sądowej waloryzacji świadczenia przewidzianej w art. 358¹§ 3 k.c.

Zgodnie z przepisem art. 358 § 3 k.c., w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania sąd może, po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współżycia społecznego, zmienić wysokość lub sposób spełnienia świadczenia pieniężnego chociażby były one ustalone w orzeczeniu lub umowie.

W orzecznictwie za utrwalony należy uznać pogląd, że istota waloryzacji, zarówno umownej, jak i dokonywanej przez sąd, wyraża się w przywróceniu pierwotnej wartości świadczeniom wynikającym z zobowiązań pieniężnych (tak uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 1999 r., III CKN 489/98, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 130 i późniejsze orzeczenia).

Ustawodawca nie zawarł w treści art. 358¹§ 3 k.c. ściśle skonkretyzowanych mierników waloryzacji, nakazując sądowi każdorazowo rozważenie interesów obydwu stron zgodnie z zasadami współżycia społecznego; wpływa stąd wniosek, że o stopniu waloryzacji decydują okoliczności konkretnej sprawy, a ocena jej przesłanek pozostawiona jest sędziowskiemu uznaniu.

Sąd musi "wyważyć" interesy stron w granicach zasługujących na ochronę przy utrzymaniu właściwego stosunku między nimi. Słuszny interes może i powinien być uwzględniony, ale tylko do granic kolizji z interesem drugiej strony. Jednocześnie należy pamiętać, że ingerencja sądu powinna następować w minimalnym zakresie, gdyż waloryzacja sądowa stanowi wyjątek od zasady dotrzymania umów i nie może prowadzić do podważenia całego systemu umownego oraz likwidacji stabilności umów. Taki stan rzeczy prowadziłby bowiem do przyznania jednej ze stron umownego stosunku prawnego korzyści kosztem drugiej strony.

Z przytoczonych względów Sąd zasądził od pozwanej spółki zwaloryzowaną kwotę wyliczoną przez biegłego:

- w sprawie I C 878/16 31 000 zł, na rzecz powodów H. S. i M. S. (1)
- w sprawie I C 969/16 11 200 zł na rzecz powoda M. S. (2)
- w sprawie I C 1414/16 37 030 zł na rzecz powodów A. G. i G. G. k

uznając, iż są to należne kwoty tytułem bezumownego korzystania z nieruchomości przez okres 10 lat wstecz licząc od dnia wniesienia pozwu.

We wszystkich połączonych sprawach Sąd przyjął powierzchownie pasów technicznych z opinii biegłego energetyka (biegłego Z.). Sąd nie uwzględnił, w przypadku sprawy I C 1414/16, dokonanej przez biegłą pierwotnie korekty z tytułu faktycznego korzystania przez powodów z nieruchomości również w części objętej pasem technicznym, bowiem w dalszym ciągu, fakt, że przez ich nieruchomości przebiega infrastruktura energetyczna powoduje ograniczenia w sposobie korzystania przez nich z nieruchomości, choćby w przypadku chęci rozbudowy czy przebudowy budynku.

Odnośnie odsetek od zasądzonych kwot Sąd miał na względzie art. 455 k.c., zgodnie z którym jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Z akt sprawy wynika bezspornie, iż jeszcze przed wszczęciem

postępowania sądowego pozwany wzywany był do zapłaty za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Uzasadnione więc było zasądzenie odsetek zgodnie z żądaniem pozwu.

W pozostałym zakresie, Sąd powództwa oddalił, w szczególności w zakresie żądania zasądzenia odszkodowania na rzecz powodów H. i M. S. (3) oraz A. i G. G. solidarnie. Należy pamiętać, że zgodnie z przepisem art. 369 k.c., zobowiązanie jest solidarne, jeżeli wynika to z ustawy lub z czynności prawnej. Solidarność wierzycieli nie wynika z tym przypadku ani z treści czynności prawnej, ani nie przewiduje jej żadnej przepis ustawy.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na mocy art. 98 § 3 k.p.c., art. 100 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. Powodowie H. S. i M. S. (1) wygrali sprawę w 78%, przegrali w 22%. Natomiast A. G. i G. G. wygrali sprawę w 74%, przegrywając w 26 %. M. S. (2) wygrał w 75%, przegrał w 25%. W zakresie zatem, w jakim strona powodowa uległa, zobowiązana jest do zwrotu kosztów procesu poniesionych przez stronę przeciwną. Zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c. Sąd pozostawił szczegółowe rozliczenie kosztów procesu referendarzowi sądowemu.

Sygn. akt I C 878/16

ZARZĄDZENIE

(...)

1. (...)

2. (...)

3. (...)

(...)